

KNOCKE IN 1792

Onze ere-voorzitter, Graaf Leon Lippens, bezorgde de heemkring "Cnoc is ier" een merkwaardige kaart die grotendeels de toestand van Knocke op het einde der 18e eeuw weergeeft. Op "schaale van 200 Brugsche roeden" maken we aldus kennis met bewoners en duin, schorre en polders. De ontleding van de kaart is zeer interessant, hoezeer we het hier ook heel beknopt moeten doen. De kaart zal op de eerstkomende tentoonstelling van de heemkring tentoongesteld worden.

Waarover het gaat:

"Caerte figuratief van het zoo genaemde Schorre hazegras met zijn abouterende gelegenheydt al den Oostkant tussen de Godefroye en de Berckens polder sepurende met de Reygaersvliet als nu een recht nieuw gedolven gracht van A tot B ende van daer Langst een verduysterden Reygaertsvliet tot C scheidende al den Zuydcant met den St Paulusvaart en de scheidlignen tusschen den Prince Polder en de Papen Polder Westwaarts tot de Kercke van Knocke geteekent met de letteren D, E, F ende al den Westcant met een rechthoekige Ligne Noortwaert tusschen zijne Majesteitschorre tot G ende met de Noortzijde al bruyckende langst het water van de zee waer de diversche landen worden gecultiveerd ende bezaydt door de Gonne de selve in pagte ofte in cheinse zijn hebbende van welcke hier naer hunne namen met de groote van Landen zijn uytgestoken..."

De kaart beslaat in feite het gebied, ten noorden niet nader begrensd door de zee palend aan "het Schorre Hazegras"; ten oosten door "het Swijn ofte het Sluysse Gat" en het "land van Cazand"; ten zuiden door "den Grave Jans Dijk", polders en wateringen; ten westen door de "Scheedt Ligne jegens Majesteyts schorre" en die loopt van de kerk van Knocke noordwaarts naar de zee (de latere scheidingslijn tussen de gronden van Serweytens en Lippens).

.4..

In het "Dorp Knocke" zijn 25 woningen, vanaf de kerk tot langs de Papenpolderdijk (die de Judestraat werd), met als bewoners genoteerd: Augustin Bogaert, Frans Laforce, Joannes Neyts en Passchier Housaer, Joannes Van Hollebeke, Van Hove en Carol Deneve, verder "diversche Erfvekens bestaande in woonsten en hoveniergingen".

In de "Pape Polder" ten zuidwesten van 't dorp zijn er 4 woningen, vermeld: Frans Ramante, Emanuel Cruyse, Cornelis De Rudder en Joannes D'Hondt.

Ten noorden van de duinen strekten zich duinen uit met tussenin het "Zoutte schorre", meer noordwaarts "Het Schorre" tot benoorden Fort St.-Pol en de tweede Hazegraspolderdijk tot het Zwin. Bij het oude Zoute zijn enkel twee lapjes bouwland aangeduid en uitgebaat door Jacob Houssaer, die wat meer ten zuiden bij de Hoge Hul woonde.

In de buurt bij Fort St.-Paul waren er 15 woonsten ten westen van de latere buurt Oosthoek, ten noorden bij de duinhoogten tegenover de schorre, uitbatingen "gebruyckt" door Pieter de Vroe, Synoen Goethals, Frans Bouillon en Jacob Houssaer. Ten zuiden hiervan in de "Polder behorende den Duc de Croij", die verder de "Prince Polder of Schorrehoek" vormde van het dorp tot het Isabellafort benoorden de Graaf Jansdijk, ook Nicolas Wynsberghe en Frans Vermeire. In de Princepolder zelf waren er, dichterbij de Graaf Jansdijk een 25-tal woningen verspreid.

Bij het Kalf met de nog enige molen op dit ogenblik, was er ook een belangrijke buurt bij de Kalfstraat die naar Westkapelle liep, alles samen 15 woningen waarvan 8 bezuiden de dijk. Hier waren naar het oosten toe de "Wateringhe van Valckkaersgote", de "Butspolder" en de "Vagevierspolder" met tussenin dijken die "geaplancert" werden.

Op historisch vlak is de buurt van "Fort Hazegras" zeer belangrijk. In 1792 bestond dit fort nog volledig ten oosten van het "Fort Isabelle" démolie, het afgebroken aarden Isabella-fort nog voldoende gesitueerd. Het Hazegras-fort besloeg een grote oppervlakte met aan de noordhoek het Theresia-fort, ten oosten de "Commandeurs polder", ten zuiden de "Godefroyden Berckens polder". Dit alles dan bij het Zwin. Meer historische beschouwingen zullen we hier terzijde laten.

Het toen jong te winnen gebied was het "nieuw Hazegras" binnen de Nieuw Hazegraspolderdijk langs de "Saint Paulus vaerd" van het Isabella-fort tot de duinen van Fort St.-Pol, ten noorden rond de Tweede Nieuw Hazegraspolderdijk. Hierbinnen dringen nog de uitlopers van de Zwinkreken door. Bij de eerste dijk zijn de hofsteden van De Bock, Dhert en Lippens aangeduid. De eerste, tweede en derde "Cavel" bevinden zich in het oostelijke gedeelte.

Veel meer verbindingswegen dan deze die de dijken volgden, waren er niet. In het dorp waren praktisch geen straten, enkel doorgangen en kerkwegels, verder de Duineslag (Kerkstraat later), en de weg zuidwaarts (Smedestraat), verder de Papenpolderdijk (Judestraat), de weg zuidwaarts vanaf Driewege. Bij het Kalf liep de Kalfstraat naar Westkapelle en ten noorden van de dijk liep deze weg door de duinen en de Zoute schorre. In het gehele gebied zijn enkel een 100-tal woningen onthouden, bij de landen "T'saement 20.1.20 R":

"Aldus dese caerte geformcerd en de zaylanden gemeten bij ons gezworen Lantmeters van de Vrijen ter daete van 16 en 17 februari 1792, mitsgaeders gelicghenedeyden van de aboutten op het Local gevirifieerd ende afgeteekent conforme de originele Tuyttels van

.5.

Erfenissen gepasseert voor Schepenen Nants van den Vrijen in daete 2 maart 1716, geenregistreert in 60 Register noort folio 106 verso alsook volgens de aanwijzinge ende beleede van Jacob Houssaer en de diversche andere gebruyckers van de voorgeschreven gepachte der verscheidene landen dit ten verzoeke van d'heer De Bock verweerder ten eende zijde jegens d'heer Charles Coutten ontvanger der goederen des Bisdoms van Brugge Bischer bij requeste van 6 April 1789 voor hooge ende mogenenheeren van den raad van Vlaanderen. Get. C.J.Bouwaert = J.G. Goethals (1792)".

Waar tenslotte ook de Zoutepolderdijk reeds aangelegd werd tussen twee duinenhoogten, moet men de overweging maken dat de uitbouw van Knokke doorheen de eeuwen een groot avontuur geweest is. Waar het aanvankelijk alleen om het uitwinnen van landbouwgrond ging, heeft er uiteindelijk de badstad vaste grond gevonden.

André D'hont

+ +
+